

***Twaalfplussers in het
Centrum voor Jeugd & Gezin
- een analyse van het aanbod***

Annemiek Woolthuis

Twaalfplussers in het Centrum voor Jeugd & Gezin - een analyse van het aanbod

Een quick scan van het aanbod voor twaalfplussers in de Centra voor Jeugd en Gezin in de zeven gemeenten die meedoen aan het innovatieproject Opvoeden in de buurt.

Auteur: Annemiek Woolthuis

Redactie: Bert Prinsen

Juni 2008

Utrecht, Nederlands Jeugdinstituut

Inhoud

Inleiding	4
Landelijke voorzieningen voor 12-plussers	5
De zeven gemeenten tegen het licht	8
Almere	8
Amsterdam	10
Den Haag	11
Eindhoven	12
Rotterdam	13
Tilburg	14
Utrecht	15
Overzicht	17
Conclusie	18
Literatuur	21
Bijlage 1 Geschikte interventies voor 12-plussers	23
Bijlage 2 Kwaliteitscriteria JIP's	25

Inleiding

De Centra voor Jeugd en Gezin hebben een brede doelgroep. Het doel is om alle ouders met kinderen van -9 maanden tot 23 jaar te bereiken, zodat er een goede signalering, coördinatie en toeleiding naar de hulpverlening ontstaat. Voor deze doelgroep zal laagdrempelig en snel informatie, advies en licht pedagogische hulp beschikbaar zijn. In het kader van het innovatieproject Opvoeden in de buurt zijn in 2006 zeven grote gemeenten begonnen met een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Deze gemeenten zijn Almere, Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Rotterdam, Tilburg en Utrecht, die elk op hun eigen manier bezig zijn met de ontwikkeling van een betere ondersteuning van ouders en zorg voor jeugdigen. Dat krijgt uiteindelijk zijn beslag in de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin.

Een uitdagende ontwikkeling, maar ook één met lastige opgaven en dilemma's. Zo vragen Prinsen & Prakken (2007) zich af hoe de 12-plussers bereikt moeten worden, want 'daar waar ouders komen, haken jongeren immers vaak af'. Welke wegen moeten bewandeld worden om alle jongeren van Nederland te kunnen bereiken en welke dienstverlening is daarvoor nodig? Deze vraag leeft eveneens bij projectleiders van Opvoeden in de Buurt. Westering, Verhaar & Gremmen (2007) bevelen in hun quick scan aan om vanuit de VNG uitdrukkelijk aandacht te besteden aan de 12-plussers.

In deze analyse wordt bekeken hoe de plannen voor de hulp en informatieverstrekking aan de doelgroep 12-plus van de zeven pilot-gemeenten er uitzien. In de plannen van gemeenten staat de doelgroep meestal beschreven als: 'van -9 maanden tot 23 jaar'. Enkele gemeenten hebben de doelgroep beperkt tot 14 jaar (Amsterdam) of 19 jaar (Den Haag en Rotterdam) en hebben de intentie dit op termijn uit te breiden naar 23 jaar. De vraag is nu of in deze plannen voor de Centra voor Jeugd en Gezin de informatieverstrekking en de hulpverlening aan de 12-plussers is opgenomen. En zo niet, welke instellingen of organisaties zijn wel gericht op 12-plussers en hoe zijn die te betrekken bij de vorming van een CJG?

Vervolgens worden twee functies uitgelicht op het gebied van de doelgroep boven de 12 jaar. Deze functies zijn twee van de vijf Wmo-functies die de CJG's moeten uitvoeren: informatie & advies en licht pedagogische hulpverlening. Hierbij is de kernvraag in hoeverre een CJG zich in de praktijk op 12-plussers richt. Bekeken wordt welke informatie deze jongeren op dit moment zelf kunnen vinden. De analyse per gemeente wordt afgesloten met een aantal mogelijkheden voor het bereiken van deze doelgroep.

Maar we beginnen met een schets van de voorzieningen die op dit moment in Nederland bestaan voor de schoolgaande jongeren.

Landelijke voorzieningen voor 12-plussers

Voor 12-plussers bestaan in Nederland verschillende voorzieningen, gericht op verschillende soorten en maten van problematiek. Daarnaast is een aantal voorzieningen preventief of gericht op de vrijetijdsbesteding van jongeren.

Zorgadviesteam

De zorgadviesteam (ZAT's) zijn de schakel tussen het onderwijs en de jeugd(gezondheids)zorg. De ZAT's zijn multidisciplinaire teams die zich bezighouden met de (jeugd)zorg voor de leerlingen. Ze zijn op elke school anders georganiseerd en ingericht. Meestal zijn het samenwerkingsverbanden tussen bijvoorbeeld de jeugdzorg, maatschappelijk werk en de leerplichtambtenaar. Ook komt het vaak voor dat er één zorgadviesteam is voor meerdere scholen. Dit kost minder geld en zorgt wel voor een dekking van meerdere scholen. De zorgadviesteam hebben casusoverleg over jongeren op school die problemen hebben en kunnen besluiten tot het inzetten van hulp. Het voordeel van de zorgadviesteam is het snelle ingrijpen wanneer er problemen zijn bij een kind of een gezin, doordat de lijnen tussen school en de jeugdzorg heel kort zijn. Beslissingen kunnen de betrokkenen in een casusoverleg snel maken, waardoor hulpverlening snel kan starten. Omdat de school een belangrijke vindplaats van jongeren van 12 jaar en ouder is, moeten de ZAT's betrokken worden in de vorming van de CJG's. Zo kan er snelle signalering en actie plaatsvinden bij problemen.

Reboundvoorzieningen

De reboundvoorzieningen zijn ook een samenwerkingsverband tussen verschillende partijen zoals leerplicht, regionale expertisecentra, gemeenten en regionale meld- en coördinatiepunten. De regionale expertisecentra bieden speciaal onderwijs en geven ondersteuning aan scholen die kinderen met een beperking opnemen. Bij de regionale meld- en coördinatiepunten worden schoolverlaters zonder startkwalificatie gemeld, waarnaar ze voor deze jongeren werk of een opleiding zoeken. Jongeren komen hier terecht via de school; vaak besluiten de ZAT's dat een jongere in aanmerking komt voor een reboundvoorziening. Reboundvoorzieningen proberen te voorkomen dat leerplichtige jongeren tussen 11 en 18 jaar uit het regulier onderwijs vallen. In drie tot zes maanden tijd probeert de reboundvoorziening hen weer terug te laten komen op hun oude school of op een nieuwe middelbare school. Vervolgens is het de taak van de school om de jongeren hun diploma te laten halen.

Leerplicht

Wanneer een school aan de leerplichtambtenaar meldt dat een jongere niet naar op school komt, kan dat een signaal zijn dat die jongere problemen heeft. De leerplichtambtenaar werkt vanuit de gemeente en werkt vaak samen met de zorgadviesteam.

Voorzieningen in de jeugdgezondheidszorg en de jeugdzorg

De jeugdgezondheidszorg (JGZ) valt onder de GGD. Het hulpverleningsaanbod verschilt per stad of regio. De GGD zorgt over het algemeen voor preventie op het gebied van gezondheid. De JGZ heeft deze taak voor kinderen van 0 tot 19 jaar. De JGZ probeert gezondheidsproblemen te voorkomen, op te sporen en voorlopig te begeleiden. Daarnaast kunnen zij doorverwijzen naar

passende hulp. Het hangt van de gemeente af hoe groot de rol is die de JGZ speelt in de hulpverlening aan kinderen. Daarnaast heeft bureau jeugdzorg soms een vrij toegankelijk (ambulant) aanbod van lichte hulpverlening. Informatie en advies is hier minder te vinden. Het hangt af van de provincie wat het aanbod voor jongeren inhoudt.

Maatschappelijk werk

Het maatschappelijk werk heeft een bredere doelgroep dan alleen de jongeren. Jongeren kunnen hier terecht komen wanneer zijzelf of mensen uit hun omgeving zich zorgen maken over hun welbevinden. Maatschappelijk werk is een lichte vorm van (preventieve) hulpverlening. Binnen het maatschappelijk werk bestaat het schoolmaatschappelijk werk dat vaak aan de ZAT's deelneemt. De school is dan de vindplaats voor het maatschappelijk werk. Jongeren kunnen hier vrij gemakkelijk terecht voor hulpverlening, maar vaak wel op verwijzing.

Halt-afdoening

De Halt-afdoening is er voor jongeren boven de 12 jaar die een delict hebben gepleegd. Dit betreft delicten als diefstal of vernieling. Jongeren komen via de politie in aanraking met Halt. Bij de Halt-afdoening verrichten de jongeren werk- of leeractiviteiten, voor een van te voren bepaald aantal uren. Wanneer zij hiermee niet instemmen, gaat de zaak alsnog naar justitie en krijgen zij een proces-verbaal. Het voordeel van de Halt-afdoening is dat de jongere niet in aanraking komt met justitie en dus geen strafblad opbouwt.

Bovenstaande voorzieningen zijn meestal bedoeld voor de groep jongeren die al problemen hebben. Jongeren met simpele vragen of die behoefte hebben aan hulp bij keuzes komen niet terecht bij ZAT's of reboundvoorzieningen. Het is daarom de vraag of CJG's op dit moment faciliteiten hebben voor jongeren die geen (ernstige) problemen hebben, maar op simpele vragen antwoord willen of hulp willen bij bijvoorbeeld het zoeken van een baan of het invullen van een formulier. Bovendien zijn veel van de bovenstaande voorzieningen voor de schoolgaande jeugd bestemd en niet voor jongeren die ouder zijn dan 18 jaar.

De volgende voorzieningen zijn vooral gericht op preventieve, laagdrempelige hulpverlening en informatie & advies aan jongeren.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk is een breed begrip en is veelomvattend. Het jongerenwerk wil door activiteiten tegemoetkomen aan de behoeften van jongeren op het gebied van vrijetijdsbesteding en ontmoeting. Hierbinnen vallen activiteiten met betrekking tot sport of cultuur, maar ook het straathoekwerk en ambulant jongerenwerk vallen onder het jongerenwerk. Binnen gemeenten bestaat meestal een breed aanbod van jongerenwerk, dat zich bevindt in de wijken. Zo bestaat in veel wijken het straathoekwerk, waarbij hulpverleners actief door de wijk gaan om contact te leggen met de jongeren in de wijk. Het aanbod is dus heel plaatselijk en bij de vorming van CJG's zal dit aanbod per wijk in kaart gebracht moeten worden om te bekijken of er mogelijkheden zijn tot samenwerking.

Kindertelefoon

Kinderen van 8 tot 18 jaar kunnen de Kindertelefoon bellen en vinden dan een luisterend oor. Verder geeft de Kindertelefoon tips of advies over een probleem. Uiteindelijk is het de beller zelf die actie onderneemt, niet de Kindertelefoon. Naast de telefoon gebruikt de Kindertelefoon nu ook chat. Uit onderzoek blijkt dat de telefoon en de chat erin slagen om het kind een beter gevoel te geven en de ernst van problemen te verlichten (Fukkink & Hermanns, 2005).

Jongeren Informatiepunten

De Jongeren Informatiepunten (JIP's) zijn verspreid over Nederland en bedoeld voor jongeren van 12 tot 25 jaar. Ze hebben een aantal kerntaken: informatieverstrekking en voorlichting, adviseren, doorverwijzen, concrete dienstverlening, consultatie en deskundigheidsbevordering. Jongeren kunnen hier dus (laagdrempelig) terecht met vragen en problemen. Het hangt van het JIP af hoe uitgebreid de dienstverlening is (zie www.jip.org). De JIP's zijn ingedeeld naar de mate waarin zij de kerntaken vervullen. Een JIP C heeft minimaal de kerntaken informatie, voorlichting, advies en doorverwijzing en een aantal uren per week een professional aanwezig. Een JIP B voert alle kerntaken uit en is minimaal twee dagdelen per week open en ook hier moet minimaal één professional aanwezig zijn voor informatie en advies. Voor een JIP A geldt hetzelfde, maar dat is minimaal vijf dagdelen geopend.

Sport en culturele activiteiten

Bij sportverenigingen zijn vaak jongeren te vinden. Vanuit de sportvereniging kunnen problemen gesignaleerd worden die vervolgens met de ouders besproken kunnen worden. Sport kan voor sommige jongeren dienen als uitlaatklep of juist als plaats waar ze hun probleem even kunnen vergeten. Ook culturele activiteiten kunnen deze functie hebben. Culturele activiteiten als dans, muziek en kunst zijn interessant voor jongeren als ze aansluiten bij hun belevingswereld. Jongeren vinden de traditionele vormen van kunst en cultuur minder aantrekkelijk (Kommers & Poll, 2006).

Centrum voor Werk en Inkomen

De Centra voor Werk en Inkomen (CWI) bemiddelen bij het vinden van werk. De centra zijn weliswaar niet specifiek gericht op jongeren tot 23 jaar, maar deze groep kan er wel terecht met vragen over werk of voor arbeidsbemiddeling. Uit onderzoek blijkt dat 15% van de jongeren van 15 tot 23 jaar - exclusief scholieren- werkloos is (ministerie SZW, 2006). In de kabinetsperiode tot 2007 was het doel om de werkloosheid onder jongeren te verminderen, maar er was alleen sprake van een lichte daling. Het probleem van werkloosheid speelt duidelijk binnen deze doelgroep en het CWI moet een rol spelen in de aanpak ervan.

Effectieve zorg voor jeugdigen in het CJG

De databank effectieve jeugdinterventies (DEI) bevat interventies, die ook geschikt kunnen zijn voor 12-plussers (www.jeugdinterventies.nl). In principe kunnen verschillende instellingen en organisaties deze interventies aanbieden en uitvoeren. Zoals uit bijlage 1 blijkt zijn er nog niet veel effectieve interventies voor 12-plussers. Ook valt de geschiktheid voor gebruik in het CJG om verschillende redenen te betwisten.

De zeven gemeenten tegen het licht

Nu duidelijk is waar de zorg- en dienstverlening voor twaalfplussers over opgroeien uit kan bestaan, beschrijven we het aanbod voor twaalfplussers in de Centra voor Jeugd en Gezin in de zeven gemeenten die meedoen aan het innovatieproject Opvoeden in de buurt. De formele doelgroep die in de plannen van de gemeenten naar voren komt, wordt vergeleken met dat wat er daadwerkelijk in de Centra voor Jeugd en Gezin te vinden is op het gebied van informatie, advies en hulpverlening. Vervolgens komt aan bod wat de kansen en mogelijkheden zijn om de doelgroep 12-plussers bij het centrum voor Jeugd en Gezin te betrekken.

Almere

Stand van zaken

Formele doelgroep

In Almere zijn sinds maart 2006 de Ouder en Kindcentra open onder de naam OKé-punt. Deze centra komen voort uit het actieplan dat in 2005 is opgesteld naar aanleiding van het rapport van de Inspecties jeugdzorg waaruit bleek dat de kwaliteit van de jeugdketen onvoldoende was. Het OKé-punt in Almere heeft de doelgroepen:

- Ouders en verzorgers met vragen over opvoeden en opgroeien van kinderen van – 9 maanden tot 23 jaar;
- Jongeren tot 23 jaar met vragen over alles wat met opgroeien te maken kan hebben.

Voor ouders, verzorgers en jongeren bestaat het OKé-punt uit:

- Telefoonnummer (OKé-telefoon)
- Inloopspreekuur en een spreekuur op afspraak, gevestigd in de gezondheidscentra
- Website (www.oke-punt.nl)

In 2006 is in Almere onderzocht wat ouders en kinderen verwachten van een ouder-kindcentrum. De ondervraagde groep is beperkt; er waren 79 respondenten betrokken in het onderzoek, verdeeld over zeven focusgroepen. Twee groepen jongeren werden onderscheiden: van 14 tot en met 17 jaar en van 18 tot en met 23 jaar. Het is niet duidelijk hoeveel jongeren precies betrokken waren bij het onderzoek, maar de uitkomst is per definitie moeilijk te generaliseren door het beperkte aantal respondenten.

Jongeren geven op veel punten aan wat hun wensen zijn met betrekking tot een centrum waar zij terecht kunnen. Hieruit komt een aantal aanbevelingen naar voren met betrekking tot de doelgroep jongeren:

- *Voor ouders en kinderen fysiek een andere locatie van het OKé-punt: 1. ouders: gezondheidscentrum; 2. kinderen: bijv. buurthuis ('huiskamer'-sfeer).*
- *Voor ouders en kinderen een apart telefoonnummer (kosteloos, bij voorkeur 24 uur per dag bereikbaar).*
- *Voor ouders en kinderen aparte hulpverleners: 1. ouders: ouder - 'ervaringsdeskundigen' (hebben zelf ook kinderen); 2. kinderen: jonge 'ervaringsdeskundigen' (hebben zelf ook recent de 'jeugdproblemen' meegemaakt).*

- *Voor ouders en kinderen in de communicatie apart taalgebruik en beeldgebruik: ouders: 1. geen jargon; kinderen: 2. jongerentaal.*
(De Vries Lentsch, 2006)

Informatie & advies

Het OKé-punt in Almere heeft op het gebied van informatie en advies de volgende componenten:

- OKé-telefoon
- Inloopspreekuur
- Folders (in de centra en op de website)
- Veelgestelde vragen (op de website)
- Oudercursussen
- Algemene informatie en links over tal van onderwerpen waar kinderen en ouders mee te maken kunnen krijgen

Over het algemeen lijkt alle informatie gericht op ouders en verzorgers en niet op jongeren. In de informatie komt niet goed naar voren dat de jongeren binnen de doelgroep vallen, doordat er een oudergerichte toon wordt gebruikt in de informatie ('u' en 'uw kind').

De OKé-telefoon en het inloopspreekuur lijken vooral voor ouders met vragen (onder de zin 'Opvoeden, je staat er niet alleen voor!'). De folders die op de website beschikbaar zijn, zijn ook gericht op ouders. Bijvoorbeeld folders over pubers vertelt ouders hoe om te gaan met pubers. Op dit moment wordt er gewerkt aan een speciale site voor jongeren 'jongin site', in samenwerking met een aantal jongeren. Er komt informatie op de site en jongeren kunnen er vragen stellen.

Hulpverlening

Het OKé-punt biedt vier cursussen aan voor ouders van kinderen van 0 tot 16 jaar, waarvan één cursus voor ouders met kinderen van 12 tot 16 jaar. Voor de jongeren zelf zijn er geen cursussen zoals sociale vaardigheids- of weerbaarheidstrainingen. Wel staan onder bepaalde kopjes op de website links naar andere sites die wel gericht zijn op jongeren. Zo staat er een link naar rouwverwerking voor jongeren en staat er dat er in elk wijkzorgnetwerk een jeugdmaatschappelijk werker is voor jongeren van 12 tot 19 jaar. Bij dit laatste is niet duidelijk hoe deze vorm van hulpverlening te bereiken is.

Buiten het OKé-punt is er een JIP in Almere (zie: www.jipalmere.nl). Hier kunnen jongeren terecht met vragen, maar ook om hun huiswerk te maken of computers te gebruiken. Het JIP heeft consulenten die jongeren de weg kunnen wijzen naar de juiste hulpverleningsinstanties. Dit JIP is niet gekoppeld aan het OKé-punt.

Binnen de ZAT's waarin de JGZ de schakel vormt met het OKé-punt, worden casussen besproken. Het ZAT adviseert de inbrenger over het te volgen traject voor de jongere. De wederzijdse verwijzingen en samenwerking verloopt nog niet optimaal; er is meer tijd voor nodig.

Waar liggen de kansen?

- Binnenkort gaat een werkgroep van start die gaat bekijken wat er nodig is om jongeren te bereiken; hierbij zullen de behoeften van jongeren duidelijk naar voren moeten komen.
- Duidelijk weergeven waar jongeren precies terecht kunnen voor bepaalde problematiek. Dit zal waarschijnlijk gebeuren via de site die nu in ontwikkeling is.

- Bekijken welke partners betrokken kunnen worden om de 12-plussers te bereiken. Jongerenwerk of JIP zouden bijvoorbeeld een rol kunnen spelen, naast de ZAT's.

Amsterdam

Stand van zaken

Formele doelgroep

De Ouder- en Kindcentra (OKC) in Amsterdam zijn een bundeling van kraambureaus, verloskundigen, consultatiebureaus, jeugdgezondheidszorg, welzijnsinstellingen, bureau jeugdzorg en de gemeente.

In eerste instantie richtten de OKC's zich op ouders vanaf de zwangerschap totdat het kind naar school ging; dus tot 4 jaar. Deze doelgroep is nu uitgebreid tot 14 jaar. Ook kunnen mensen met een kinderwens nu terecht bij de Ouder- en Kindcentra. In elk stadsdeel van Amsterdam bestaat een OKC. Deze verschillende centra zijn allemaal net iets anders georganiseerd, bieden verschillende diensten aan en hebben dus ook verschillende doelgroepen.

Informatie & advies

Veel informatie voor (aanstaande) ouders met kinderen van -9 maanden tot 14 jaar of voor mensen met een kinderwens staat op de website www.groeigids.nl. De GroeiGids is een voorlichtingsgids, verdeeld in vijf katernen (zwangerschap, kraamtijd, borstvoeding, 0-4 jaar, 4-14 jaar) waarvoor de website ondersteuning biedt. De gids wordt door de dienstverlenende organisaties in de OKC's uitgedeeld. In de gids staat informatie over hoe een kind zich normaal gesproken ontwikkelt en hoe ouders hun kind kunnen ondersteunen. Ook is er ruimte om de ontwikkeling van het kind bij te houden door de ouders, belangrijke papieren, bijvoorbeeld van vaccinaties, te bewaren en om aantekeningen van verschillende instellingen in vast te leggen. Deel 6, voor 14 jaar en ouder is nog in ontwikkeling. De groep van 12 en 13 jarigen komt wel naar voren, maar alleen vanuit het gezichtspunt van de ouders. De website spreekt ouders aan en verstrekt ook informatie voor ouders.

Verder kunnen ouders in Ouder- en Kindcentra terecht bij een opvoedspreekuur of opvoedwinkel. De gegevens hiervan zijn digitaal te vinden via de websites van de betreffende stadsdelen. Deze zijn vaak wel gericht op kinderen tot 18 jaar, maar eveneens worden hier de ouders aangesproken en niet de jeugd zelf.

Hulpverlening

Op de site <http://amsterdam.nl/> staat een overzicht van de sociale kaart van heel Amsterdam. Hiermee is binnen bepaalde stadsdelen en op het onderwerp 'jeugd' geschikte hulpverlening te vinden. Jongeren kunnen hier zelf informatie vinden over het hulpaanbod, los van het Ouder- en Kindcentrum. Omdat blijkt dat er al veel hulpverlening beschikbaar is, liggen er voor het OKC wel allerlei mogelijkheden om voor deze oudere doelgroep te benutten.

De beschikbare hulpverlening in de Ouder- en Kindcentra is vooral preventief (consultatiebureau, kraamzorg) en licht van vorm (opvoedspreekuren).

Waar liggen de kansen?

- Het is belangrijk om bij de uitbreiding van de Ouder- en Kindcentra goed te kijken naar wat Amsterdam op het gebied van 12-plussers al te bieden heeft. Samen met de ZAT's en het jongerenwerk kan besloten worden hoe het beste kan worden samengewerkt aan een integrale vorm van preventie en hulpverlening voor alle ouders en kinderen. Hierin kunnen stadsdelen of de Ouder- en Kindcentra zelf het voortouw nemen, aangezien zij nu de basis zijn van het toekomstige Centrum voor Jeugd en Gezin.
- Het is aan te raden om spoedig een eigen website te maken voor de Ouder- en Kindcentra. Het zou goed zijn om een algemene site te ontwikkelen, met een apart gedeelte voor jongeren, waarop zij kunnen vinden welke hulp in het centrum wordt aangeboden. De website van de GroeiGids is heel informatief, maar de adressen van de Ouder-Kindcentra staan er bijvoorbeeld niet op.

Den Haag

Stand van zaken

Formele doelgroep

In Den Haag zijn de Centra voor Jeugd en Gezin nog niet ver ontwikkeld. Hoewel er nog geen eenduidige definitie van het centrum is, zijn inmiddels twee locaties gestart waarvoor de JGZ de basis vormt. In een van de stadsdelen werken het consultatiebureau en de JGZ van 4 tot 19 samen. In de toekomst is het de bedoeling dat de ZAT's nauw samenwerken met het CJG, waarbij het CJG de verbindende schakel is tussen de ZAT's en de jeugdhulpverlening. Ook moet elk CJG als basis een samenwerkingsverband van de jeugdgezondheidszorg (consultatiebureau en JGZ 4-19), het opvoedsteunpunt en de netwerkcoördinator hebben. Bureau jeugdzorg is als samenwerkingspartner periodiek aanwezig in het centrum en screent en indiceert. Formeel hanteert de gemeente in Den Haag de doelgroep van 0 tot 19 jaar in het plan voor de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin (Kader voor ontwikkeling, 2007).

Informatie & advies

Digitale informatie voor jongeren van 12 tot 25 jaar is vooral te vinden op de website van het Jongeren Informatie Punt (www.jipdenhaag.nl). Daarnaast zijn er spreekuren waar jongeren terecht kunnen met vragen over onderwijs, recht, geld, verslaving, werken, wonen en vrije tijd. Ze kunnen gratis en anoniem gebruikmaken van een telefoonnummer, een emailadres en een fysiek inlooppunt. Ook heeft het JIP uitgebreide informatie waar jongeren terecht kunnen voor hulpverlening. Denk hierbij aan de Kindertelefoon, bureau jeugdzorg, schoolmaatschappelijk werk, maar ook aan de spoedhulp. Verder staat op de site waar jongeren terecht kunnen bij depressie, pesten, seksueel misbruik, loverboys of rouwverwerking. Verder is er in Den Haag hulpverlening vanuit de GGD (0-19) beschikbaar, maar de informatie daarover is gericht op ouders en niet op jongeren.

Hulpverlening

Bij het JIP kunnen jongeren altijd binnenlopen en zijn er twee aparte spreekuren: een sekssprekuren en een jongemoederloket, dat ook voor jonge vaders open is. Bij ernstiger problemen kunnen jongeren via de site relevante telefoonnummers krijgen, bijvoorbeeld van bureau jeugdzorg. Het JIP heeft vooralsnog geen verbinding met het CJG.

In de centra in wording bieden jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen advies en informatie over gezondheid, ontwikkeling en opvoeding. Deze preventieve activiteiten en lichte vormen van hulpverlening zijn meer gericht op ouders, bijvoorbeeld in de vorm van oudercursussen. Andere organisaties zijn nu nog niet in de centra aanwezig.

Waar liggen de kansen?

- Om goed in contact te blijven met de doelgroep van 12 jaar en ouder is de samenwerking met de ZAT's belangrijk. Door goede communicaties met de ZAT's zijn problemen snel te onderscheppen en duurt het minder lang voordat er hulpverlening op gang is gebracht.
- Het is handig om een algemene website te hebben van het CJG, waar alle informatie gebundeld op staat. Zo weet de doelgroep waar zij terecht kan. Via internet is de drempel laag, waardoor de stap naar hulp misschien sneller genomen wordt.
- Het JIP lijkt de perfecte voorziening om 12-plussers informatie, advies en hulpverlening te bieden. Jongeren worden op hun niveau aangesproken en er is een fysiek inlooppunt speciaal voor hen, waar ze geen andere doelgroepen tegenkomen. In de vorming van de CJG's lijkt het goed om de JIP's te betrekken om de 12-plussers te kunnen bereiken en aan hun behoeftes te voldoen. Belangrijke aspecten hiervan zijn:
 - Een evaluatie van de JIP's; zijn jongeren tevreden, worden ze bereikt, is de hulp nuttig?
 - Bekijken hoe de JIP's betrokken kunnen worden in de CJG's, waarbij zij wel hun eigen inlooppunt en visie behouden. Hierbij moet gekeken worden naar hoe de hulp te coördineren en hoe goed te communiceren tussen JIP's.

Eindhoven

Stand van zaken

Formele doelgroep

Het Centrum Jeugd en Gezin in Eindhoven is in 2007 geopend. Hierin spelen de SPIL-centra – die staan voor SPelen, Integreren en Leren - een grote rol. Deze centra zijn veelal gevestigd in of bij basisscholen en zijn gericht op de doelgroep onder de 12 jaar. Ze bestaan al een paar jaar en zorgen voor een verbinding van het onderwijs en de zorg. Hun functies liggen op het gebied van educatie, spelen, opvang, ontwikkelingsstimulering, opvoedingsondersteuning, vroegsignalering en ontwikkelingsmonitoring. Deze SPIL-centra hebben samen met het consultatiebureau een signalerende functie voor gezinnen.

Het Centrum Jeugd en Gezin kan er vervolgens voor zorgen dat gezinnen met problemen in contact komen met de juiste hulpverlening. Op deze manier vormt het centrum de onderliggende verbindende schakel tussen de instanties in Eindhoven. Daarnaast dient het centrum als inlooppunt voor ouders, kinderen en professionals. Het Centrum Jeugd en Gezin heeft twee pijlers; opvoed- en opgroei-ondersteuning en risicojeugd. De eerste pijler bestaat uit een goed aanbod van informatie, advies en ondersteuning van ouders, kinderen en jongeren en uit een goede coördinatie van hulp. De pijler risicojeugd bestaat uit een goede signalering van risicokinderen en –jeugd.

Het Centrum Jeugd en Gezin heeft op papier een brede doelgroep: ouders en kinderen van -9 maanden tot 23 jaar, professionals en vrijwilligers. Partners van het CJG, zoals Welzijn

Eindhoven of de GGD, zullen de zorg voor de overige doelgroepen moeten behartigen, want deze worden niet allemaal bereikt door de consultatiebureaus of de SPIL-centra.

Informatie & advies

Het Centrum Jeugd en Gezin heeft een website met veel uitleg over het centrum. Ook staan er veel links op naar specifieke sites. Gedeeltelijk zijn die op jongeren gericht, bijvoorbeeld over rouwverwerking of drugs. Op de site zelf staat eigenlijk geen informatie speciaal voor kinderen of jongeren. Op de site zijn folders te vinden over onderwerpen als drukke kinderen, peuters en zindelijk worden. Alle folders zijn bedoeld voor ouders, zelfs de folders over pubers en pesten.

Hulpverlening

Vormen van hulpverlening zoals cursussen en trainingen worden aangeboden door de partners van het Centrum Jeugd en Gezin. Regelmatig zijn de GGD, MEE, Korein (kinderopvang) en andere gespecialiseerde partners in het centrum aanwezig voor het geven van spreekuren. Cursussen en trainingen worden vooral geboden door Zuidzorg; de grootste aanbieder van hulp op verschillende gebieden. Zij bieden oudercursussen als 'Peuter in Zicht!' (opvoedingsvaardigheden van ouders vergroten) en cursussen voor kinderen als 'dunner groeien' (leert kinderen van 9-12 jaar betere gewoontes als het gaat om voeding en beweging). De website van Zuidzorg is niet aantrekkelijk voor jongeren, omdat hij vooral op volwassenen gericht is. Daarnaast heeft het centrum inloopsprekuren voor vragen over opgroeien en opvoeden in verschillende wijken.

Waar liggen de kansen?

- De website van het Centrum Jeugd en Gezin aantrekkelijk maken voor jongeren. Naast de kopjes voor ouders en professionals kan er bijvoorbeeld ook een kopje voor jongeren komen, waarbinnen jongeren op een andere toon worden aangesproken dan ouders of professionals. Ook kunnen hierin links komen naar sites voor jongeren of sites die hulpverlening voor jongeren bieden.
- Misschien zijn er meer partners te vinden die zich richten op jongeren. Dat betekent niet over jongeren, maar voor jongeren; waar jongeren terecht kunnen met vragen of voor hulp.

Rotterdam

Stand van zaken

Formele doelgroep

In Rotterdam zijn de JONG-centra de voorlopers op het toekomstige Centrum voor Jeugd en Gezin. Deze centra bestaan al wat langer. Inmiddels zijn er vier. De naam JONG gaat geleidelijk veranderen in Centrum voor Jeugd en Gezin. Op dit moment heten de bestaande centra 'Centrum voor Jeugd en Gezin JONG'. In het stadsdeel Feyenoord staat op dit moment het grootste CJG van Nederland; JONG-XL. Rotterdam heeft de jeugd van 0-19 jaar, ouders en (mede)opvoeders als doelgroep.

Informatie & advies

De Centra voor Jeugd en Gezin hebben geen eigen website. Op de site van de GGD-Rotterdam staan adressen en telefoonnummers van de CJG's. Het is vrij onduidelijk wanneer ouders of kinderen terecht kunnen voor informatie en vragen over opgroeien en opvoeden; de enige mogelijkheid is bellen.

Voor jongeren zijn de sites www.jongerenstadrotterdam.nl en www.jiprotterdam.nl aantrekkelijk. De eerste is van de gemeente Rotterdam en biedt veel informatie en links voor veel onderwerpen waar jongeren mee te maken hebben. Deze site is ook duidelijk bedoeld voor jongeren, gezien het taalgebruik en de lay-out van de site. De site van het JIP, volgens hetzelfde principe als die in Den Haag, staat ook vol met informatie en links voor jongeren. Het JIP heeft eveneens een fysiek loket waar jongeren met problemen terecht kunnen. Ook kunnen ze erheen 'skypen' of 'msnen'. Op de sites is geen informatie over de CJG's te vinden.

Hulpverlening

De consultatiebureaus Ouder & Kind en de GGD (JGZ 4-19) biedt de hulpverlening binnen de CJG's. Ook het algemeen maatschappelijk werk is aanwezig in de centra. Jongeren kunnen bij het JIP een aantal cursussen volgen. Op de site van het JIP staan verwijzingen naar instellingen als het RIAGG. Het JIP is niet verbonden met de JONG-centra. Uit de informatieverstrekking via internet is niet duidelijk welke specifieke hulpverlening de CJG's bieden.

Waar liggen de kansen?

- In de eerste plaats is het raadzaam om een algemene CJG-site te maken. Op dit moment is het voor jongeren - en ook voor anderen - niet duidelijk hoe het CJG in elkaar zit, omdat er verspreid over verschillende sites informatie te vinden is. Voor jongeren is het CJG op dit moment vrij oninteressant, omdat er geen digitale toegang is. Binnenlopen in een centrum waar vooral ouders met kinderen komen, is niet aantrekkelijk voor jongeren.
- In Rotterdam zou het ook handig zijn om het JIP te koppelen aan de CJG's. Ook de site van de gemeente is een goed aanknopingspunt om de doelgroep 12-plussers te bereiken; nu nog de verbinding met de CJG's maken. Daarnaast kunnen de ZAT's en andere organisaties die zich met jongeren bezighouden betrokken worden bij de CJG-vorming.

Tilburg

Stand van zaken

Formele doelgroep

Het Tilburgse Centrum voor Jeugd en Gezin is nog niet fysiek aanwezig. Het is de bedoeling dat in 2008 een centraal inlooppunt opengaat. De vijf Wmo-functies moeten in het centrum worden uitgevoerd. Als onderdeel van de pilot Opvoeden in de buurt komt er een fysiek centrum in de wijk Reeshof. Ook komt er een stedelijk centraal inlooppunt. Verder is er samenwerking op stedelijk niveau en op wijkniveau. In het rapport over de aanzet tot een Centrum voor Jeugd en Gezin in Tilburg wordt gesproken over de moeilijk bereikbare groep van 18 -23 jaar, aangezien die niet meer via het onderwijs te volgen is. Deze groep moet in de gaten gehouden worden vanuit de signalering en hulpverlening die vóór het 18de jaar is

gebeurd en mag niet uit het oog verdwijnen als zij de 18 jaar passeren. Uiteindelijk moet de doelgroep in Tilburg dus -9 maanden tot 23 jaar omvatten.

Informatie & advies

Een algemeen digitaal punt van het centrum is er nog niet. Op dit moment geven de partners van het Centrum voor Jeugd en Gezin nog de informatie. Sites die aantrekkelijk zijn voor jongeren zijn die van stedelijk jongerenwerk Attak (www.attak.nl) en de site van Blink (www.ikblink.nl). In Tilburg is een inlooppunt voor jongeren, Q-mark (een voormalig JIP), dat onder Attak valt. Bij dit inlooppunt kunnen alle jongeren terecht met problemen en voor activiteiten. Het doel is om jongeren actief te laten meedoen binnen Attak en later binnen de samenleving. Dat kunnen ze leren door zelf activiteiten te organiseren of op te komen voor een belang. Attak biedt daarvoor de ruimte in de vorm van een netwerk en faciliteiten. De site van Attak heeft ook links voor jongeren die hulpverlening zoeken.

Blink is een samenwerkingsverband tussen het Centrum voor Werk en Inkomen, het ROC en de gemeenten in de regio. Het is bedoeld voor jongeren van 16 tot 23 jaar en helpt jongeren met het zoeken van een baan. Daarnaast coacht Blink jongeren tijdens een opleiding of bij het starten van een opleiding.

Hulpverlening

Bij Blink krijgen jongeren een persoonlijke coach, met wie ze de mogelijkheden bekijken en van wie ze steun krijgen in hun traject. Blink heeft naast de website een fysiek inlooppunt.

Jongeren tussen de 12 jaar en 18 jaar kunnen terecht bij Kompaan, een organisatie voor jeugdhulpverlening die ook binnen de projectorganisatie van het CJG valt. Andere partner is de jeugdgezondheidszorg in de vorm van de GGD en Thebe (thuiszorg en JGZ). Zij bieden ook opvoedingsondersteuning zoals oudercursussen en opvoedspreekuren. Hierbinnen is weinig te vinden dat gericht is op lichte vormen van hulpverlening aan jongeren.

Waar liggen de kansen?

- Op de website de groep 12-plussers betrekken.
- Betrek Blink in het CJG. Op deze manier is er een betere signalering en monitoring van de groep tot 23. Dit kan door Blink ook partner te maken van het CJG of door een nauw samenwerkingsverband aan te gaan waarbij er een contactpersoon moet zijn die de verbinding maakt tussen het CJG en Blink.
- Betrek Attak in de ontwikkeling van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Zij weten goed hoe zij jongeren kunnen bereiken. Met die expertise kan het CJG zelf acties ondernemen om deze groep te bereiken.
- Andere mogelijke samenwerkingspartners voor 12-plussers betrekken zoals ZAT's of jongerenwerk.

Utrecht

Stand van zaken

Formele doelgroep

Utrecht is in juli 2007 begonnen met de ontwikkeling van twee Ouder- & Kindcentra. Het is de bedoeling dat er in 2009 tien centra gerealiseerd zijn. Op dit moment bestaat in Utrecht een

aantal opvoedbureaus voor de doelgroep ouders met kinderen tot 12 jaar. Voor een aantal gesprekken zonder indicatie kunnen jongeren ook bij het Utrechtse bureau jeugdzorg terecht. Uiteindelijk zullen de Ouder- en Kindcentra de functie van Centrum voor Jeugd en Gezin gaan invullen. De doelgroep bij de vorming van de OKC's is ouders en hun kinderen van 0-23 jaar.

Informatie & advies

De Ouder- & Kindcentra, de opvoedbureaus of het Centrum voor Jeugd en Gezin hebben geen website. Alle informatie is na lang zoeken wel te vinden op de site van de gemeente Utrecht (www.utrecht.nl). Voor jongeren zijn er vrij weinig links te vinden. Aan de informatie over de GG&GD die erop staat hebben jongeren niet zoveel, want er staat niets over hulpverlening specifiek voor 12 jaar en ouder. Wel heeft Utrecht een JIP in Leidsche Rijn (www.jip.org/leidscherijn) waar jongeren terecht kunnen met al hun vragen. Verder staan er veel algemene links voor jongeren op de gemeentesite die niet speciaal betrekking hebben op Utrecht.

Hulpverlening

Op dit moment loopt de hulpverlening voor jongeren via de GG&GD, welzijnsinstellingen, het onderwijs (ZAT's) en bureau jeugdzorg. Het Centrum voor Jeugd en Gezin bestaat nog niet, de Ouder- en Kindcentra zijn in ontwikkeling en de opvoedbureaus lopen nog geen jaar. Het CJG biedt nog geen hulpverlening. Bij de vorming zouden de samenwerkingspartners goed aan de doelgroep van 12 tot 23 jaar moeten denken, zodat deze groep meteen een plaats krijgt in het centrum.

In Utrecht is in kaart gebracht wie welke hulp biedt per wijk. Dat is een enorme lijst die niet voor niets 'het tafelkleed' genoemd. Per week is aangegeven welke hulp geboden wordt. De meeste hulp voor 12-plussers wordt geboden door drie welzijnsstichtingen: Doenja, Portes en Cumulus. Het CJG wordt nu opgezet vanuit de GG&GD, maar het kan het hulpaanbod van de welzijnsinstellingen goed gebruiken.

Waar liggen de kansen?

- Een website maken voor de Centra voor Jeugd en Gezin, of voor de Ouder- & Kindcentra. Als de naamgeving uiteindelijk CJG wordt, dan is het handig om die naam vanaf het begin te gebruiken. Op de website van het CJG moeten 12-plussers aandacht krijgen; eventueel met een link naar een aparte website voor jongeren.
- Het is handig om het JIP, de ZAT's en het jongerenwerk te betrekken in de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin.
- Bij de selectie van partners voor de komende CJG's zullen instellingen en organisaties die gericht zijn op 12-plussers aanwezig moeten zijn om de expertise en ervaring met deze doelgroep te vertegenwoordigen in het CJG. Hierbij kan het welzijnswerk een grote rol spelen.

Overzicht

	Formele doelgroep	Doelgroep in werkelijkheid
Almere	-9 maanden tot 23 jaar	0 tot 16 jaar, gericht op ouders
Amsterdam	-9 maanden tot 14 jaar	-9 maanden tot 14 jaar, gericht op ouders
Den Haag	0 tot 19 jaar	0 tot 19 jaar, gericht op ouders
Eindhoven	-9 maanden tot 23 jaar	0 tot 12 jaar, gericht op ouders
Rotterdam	0 tot 19 jaar	0 tot 19 jaar, nog geen duidelijkheid in wat wel of niet aanwezig is in het CJG en voor welke doelgroep
Tilburg	-9 maanden tot 23 jaar	0 tot 18 jaar, gericht op ouders
Utrecht	0 tot 23 jaar	0 tot 12 jaar, nog geen CJG, maar opvoedbureaus.

Conclusie

Over het algemeen is er een groot verschil tussen de doelgroep die formeel in de plannen omschreven wordt en de doelgroep die het Centrum voor Jeugd en Gezin daadwerkelijk met informatie en hulpverlening bereikt. In veel plannen van de gemeenten is de doelgroep voor het CJG omschreven als ‘van -9 maanden tot 23 jaar’. De dienstverlening voor twaalfplussers komt in het CJG tot nu toe onvoldoende tot uiting in de uitvoering of in de beschikbare informatie. Veel instanties die met de doelgroep 12-plus werken zijn tot op heden niet betrokken bij de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin.

Gemeenten benaderen de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin verschillend. De meeste gemeenten proberen van meet af aan de gehele doelgroep, van -9 maanden tot 19 of 23 jaar, mee te nemen, maar richten zich – met uitzondering van Rotterdam en Utrecht - in de praktijk toch meestal eerst op de groep onder de 12 jaar. Amsterdam daarentegen hanteert een groeimodel, begon met de doelgroep tot 6 jaar, vergrootte die later tot 14 jaar en breidt de doelgroep in de toekomst nog verder uit. Het doel om de jongeren van 0-6 of 0-14 jaar te bereiken is overzichtelijk en op kortere termijn te behalen. Voor de leeftijdsgroep daarboven ligt dat gecompliceerder.

Hoe dan ook zijn de twaalfplussers nog geen gemeengoed in het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het gevaar ligt op de loer dat ze een vergeten groep worden (Prinsen en Woolthuis, 2008).

Alles in één centrum?

Zal een jongere naar een centrum gaan waar ook ouders met jonge kinderen komen? Dit is een lastige vraag die veel gemeenten en instellingen zichzelf stellen. Uit het onderzoek van Almere komt naar voren dat jongeren graag een eigen inlooppunt willen. Zij willen aangesproken worden in hun ‘taal’ en geholpen worden door mensen die ervaringsdeskundig zijn, het liefst zelf nog jong. Hoewel de steekproef te klein is om algemeen geldig te zijn, geeft deze uitkomst wel enig houvast. Wanneer een CJG de gehele doelgroep van -9 maanden tot 23 jaar onder één dak zou plaatsen, kan dit de laagdrempeligheid voor één van de doelgroepen verkleinen. Dit zal dan vermoedelijk gelden voor de 12-plussers, omdat verscheidene CJG-plannen als vertrekpunt de jongere doelgroep hebben en vanuit de ouders redeneren. Het is opvallend dat wanneer een centrum de doelgroep tot 23 jaar voor ogen heeft, de hulpverlening daarbinnen niet altijd gerealiseerd is.

Wanneer bijvoorbeeld de GGD in het centrum betrokken is, dan wil dit niet zeggen dat de jongeren daar hun hulp zoeken. De GGD voor jongeren van 4 tot 19 jaar richt zich meestal op ouders en dat sluit niet vanzelfsprekend aan op de behoeften van jongeren zelf. Voor zover er aanbod is voor 12-plussers, is het vaak aanbod voor hun ouders.

Het zal praktisch gezien moeilijk zijn om naast de huidige samenwerkende partijen een nieuwe partij te betrekken die specifiek gericht is op jongeren, zoals het JIP. Veel expertise is te vinden bij instellingen die werken met jongeren. Een CJG kan die expertise goed gebruiken, maar in veel steden liggen de plannen al op tafel en zijn er samenwerkingsverbanden ontstaan waar andere partijen misschien niet zo goed meer tussen kunnen komen.

Een voordeel van de gehele doelgroep onder één dak brengen, is dat de efficiëntie. De samenwerking kan snel verlopen en de lijnen tussen hulpverleners zijn kort. Ook is de overdracht van kinderen van 12- naar 12+ gemakkelijk; informatie blijft op dezelfde plek en er is minder kans dat kinderen uit het oog verdwijnen doordat een overdracht niet goed verloopt. Wanneer alles bij elkaar zit, is het voor cliënten ook duidelijk dat er één Centrum voor Jeugd en Gezin is. Ouders en kinderen weten dan waar ze terecht kunnen en er bestaat geen verwarring over wie wat waar in behandeling neemt.

De uiteindelijke keuze om de 12-plussers wel of niet te plaatsen in het CJG zal per gemeente of wijk verschillen. Het is in ieder geval raadzaam om een plan te hebben voor de jeugd boven de 12 jaar.

Wat gemeenten kunnen doen

Elke gemeente zal in de vorming van zijn Centrum voor Jeugd en Gezin rekening moeten houden met de 12-plussers en op zoek gaan naar partners die in het werken met deze doelgroep gespecialiseerd zijn. Het is wenselijk om die partners vanaf het begin bij het CJG te betrekken. Als dit pas later gebeurt, kan het moeilijk worden om een partner later nog goed te integreren in een centrum. De groep 12-plus is groot en belangrijk. Wanneer problemen snel en efficiënt worden opgelost binnen deze groep, kunnen veel problemen in de toekomst voorkomen worden.

Waar liggen de kansen om deze doelgroep te bereiken? In de eerste plaats moeten gemeenten in hun plannen formeel en duidelijk aangeven hoe zij de doelgroep 12-plus willen gaan bereiken. Hierbij kunnen zij het best gebruik maken van de kennis en ervaring van bestaande instellingen en organisaties die op deze groep gericht zijn. Die instellingen en organisaties weten hoe zij deze groep kunnen bereiken en laagdrempelig kunnen helpen. Naast de ZAT's, die meer gericht zijn op problemen bij schoolgaande jongeren, zijn de JIP's hiervan een goed voorbeeld. De JIP's zijn al in veel steden en dorpen aanwezig en hebben een laagdrempelige functie in het voorlichten en ondersteunen van jongeren en het vinden van de juiste hulpverlening. Het JIP kan jongeren van 12 tot 25 jaar helpen met het beantwoorden van vragen over bijvoorbeeld seks, school, werk, geld, huisvesting en verslaving. Ook kan het JIP helpen met het invullen van formulieren of het zoeken naar een baan of een stageplek. Het is een veelzijdige instelling die aansluit bij de vragen van jongeren en bovendien zeer vraaggericht werkt. JIP's kunnen jongeren helpen met het vinden van hun weg in de wereld van instanties en hen stimuleren niet op te geven als er een probleem is.

Sinds 2005 bestaat er een werkgroep kwaliteit die de JIP's beoordeelt en daar al dan niet een certificaat aan kan verbinden. In bijlage 2 zijn de kwaliteitscriteria te vinden waaraan voldaan moet worden. CJG's moeten bij een samenwerking met een JIP inschatten of het betreffende JIP voldoende kwaliteit heeft en of het de jongeren bereikt.

Naast de JIP's kan het jongerenwerk een rol vervullen in de CJG-vorming. Welke rol dat is hangt af van wat het jongerenwerk op gemeentelijk niveau te bieden heeft en kan per gemeente verschillen. Voor jongeren die niet meer naar school gaan, kan het Centrum voor Werk en Inkomen hulp bieden. Het CWI heeft een bredere doelgroep, maar zou voor jongeren wel mee kunnen werken aan een CJG. Een goed voorbeeld is Blink in Tilburg; een samenwerkingsverband tussen het CWI, het ROC en de gemeenten in de regio Tilburg en specifiek voor jongeren van 16 tot 23 jaar. Een dergelijk samenwerkingsverband zou goed passen in het CJG, omdat

het een groot deel van de doelgroep 12-plus kan bedienen. Op deze manier kan voortgebouwd worden op al bestaande samenwerkingsverbanden.

Op wijkniveau zou in ieder geval voor de gehele doelgroep een CJG aanwezig moeten zijn. Door het betrekken van de juiste, gespecialiseerde partijen kan dit ook bereikt worden op het gebied van de 12-plussers. Deze samenwerking kan op meerdere manieren vorm krijgen, bijvoorbeeld door een vestiging van een CJG in een jongerencentrum of een JIP. Ook kunnen jongerenwerkers of JIP-medewerkers aanwezig zijn in het CJG en daar de jongeren opvangen.

Nieuwe ontwikkelingen

Dat er op dit moment weinig te vinden is voor 12-plussers, is al langer bekend (Prinsen en Prakken, 2007) en voor sommige gemeenten aanleiding geweest om tot actie over te gaan. Zo zijn de gemeenten Utrecht en Almere op dit moment bezig met een website speciaal voor jongeren, gemaakt met een redactie waarvan jongeren zelf ook deel uitmaken. Ook bekijkt een aantal steden - buiten de zeven projectsteden om - hoe zij jongeren kunnen betrekken in de vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin. De gemeente Zwolle heeft Stichting Alexander laten onderzoeken wat ouders, jongeren en professionals aan hulp en ondersteuning willen zien in een CJG (Stichting Alexander, 2008).

Omdat de ontwikkelingen doorgaan, is het goed mogelijk dat sommige recentere ontwikkelingen niet in deze analyse zijn opgenomen. Uiteraard kunnen ze wel nuttig en belangrijk zijn, ook voor andere gemeenten die met dit probleem worstelen. Het is aan te raden om dit soort kennis met elkaar te delen om uiteindelijk tot een integraal Centrum voor Jeugd en Gezin te komen, waar 12-plussers een plek hebben.

Geraadpleegde literatuur

Fukkink, R. G., Hermans, J. M. A. (2005). Effectiviteit van de Kindertelefoon; Een vergelijking tussen de hulpverlening bij de chat en de telefoon.

<http://www.kindertelefoon.nl/page.asp?menu=98>

Hoof, H. A. L., van (2006). Ontwikkeling arbeidsmarktpositie jongeren.

http://home.szw.nl/actueel/dsp_publicatiesindex.cfm?set_id=1101

Kommers, M. J. & Poll, J. (2006). Zicht op... Jongeren en Cultuurdeelname. Achtergronden, literatuur en websites. Utrecht: Cultuurnetwerk Nederland.

Konijn, H. (2007). Op zoek naar een concept: overzicht en analyse projecten in het kader van Centra voor Jeugd en Gezin. Rotterdam: PJ Partners.

Prinsen, B. & Prakken, J. (2007). Kansen en dilemma's rond Centra voor Jeugd en Gezin. JeugdenCo, 02, 35-44.

Prinsen, B & Woolthuis, A. (2008). De vergeten groep, 12-plussers in de Centra voor Jeugd en Gezin, Jeugd en Co, jrg. 2, nr. 4, p.30-31.

Programmabureau Jeugd (2007). Haagse Centra voor jeugd en gezin; kader voor ontwikkeling 2007-2010. Den Haag: Gemeente Den Haag, dienst OCW.

Schijndel, G. L. W. van (2007). Verbinden, versterken en aanpakken: aanzet tot een Centrum voor Jeugd en Gezin in Tilburg. Tilburg: Bestuur & Management Consultants.

Stichting Alexander (2008). 'Een bekend gezicht'. Zwolse jongeren, ouders en professionals over het Centrum voor Jeugd en Gezin. Amsterdam: Stichting Alexander.

Vries Lentsch, de, P. (2006). Wat verwachten ouders van een ouder-kindcentrum: rapportage vraaganalyse Oké-punt. Almere: Zorggroep Almere.

Westering, Y., van, Verhaar, K., & Gremmen, M. (2007). Quick scan Ondersteuningsbehoefte gemeenten met het oog op ontwikkeling CJG. Den Haag: SGBO.

Websites

www.attak.nl

www.denhaag.nl

www.eindhoven.nl/web/show/id=535635

www.gezond.amsterdam.nl

www.ggd.rotterdam.nl

www.groeigids.nl

www.ikblink.nl

www.jip.org/leidscherijn/

www.jipalmere.nl

www.jipdenhaag.nl

www.jiprotterdam.nl

www.oke-punt.nl

www.stichtingkompaan.nl

www.thebe.nl

www.tilburg.nl

www.utrecht.nl

www.zuidzorg.nl

Bijlage 1

Geschikte interventies voor 12-plussers

Voor beschikbare interventies is in de Databank Effectieve Interventies (DEI) bekeken welke interventies geschikt zijn voor de 12-plussers. Dit is een voorbeeld van hoe in kaart gebracht kan worden welke interventies beschikbaar zijn voor 12-plussers, binnen het CJG. Deze lijst is geselecteerd vanuit de DEI, maar dit kan per gemeente ook vanuit het werkveld in kaart gebracht worden. Hierbij is echter de vraag welke interventies wel of niet in een CJG passen, want sommige interventies zijn wellicht te specialistisch om in een CJG uit te kunnen voeren. Het betreft in dit geval de functie (licht) pedagogische hulp, omdat dit het daadwerkelijke hulpaanbod van een CJG is. Wanneer het gaat om ernstiger problematiek (waarbij een indicatie nodig is), zal het CJG moeten zorgen voor toeleiding naar die betreffende hulp, maar geeft deze hulp zelf niet.

In de tabel staat een aantal interventies die geschikt zijn voor 12-plussers. Andere interventies zijn hierin niet opgenomen wanneer:

- De interventie niet is bedoeld voor 12 jaar en ouder.
- De interventie/ het programma wordt gegeven op peuterspeelzalen/voorschool/basisschool/middelbare school en is voor een CJG dus niet bereikbaar
- De interventie/ het programma gegeven wordt buiten het bereik van een CJG, bijvoorbeeld in een residentiële instelling.
- Er een indicatie nodig is van Bureau Jeugdzorg
- Er een indicatie nodig is van een arts
- De interventie langer duurt dan 2 jaar
- De problematiek te complex is, er is politie-/justitiecontact en/of het gaat om een stoornis
- De cliënt al een hulpverleningsverleden heeft

Interventie	Doelgroep
<u>Bemoezorg in de jeugdgezondheidszorg</u> Het bereiken van moeilijk bereikbare groepen en ze stimuleren om verder hulpverlening te ondergaan	0 - 19
<u>Big Brothers, Big Sisters (BBBS)</u> Ondersteuning voor kinderen in een risicovolle thuissituatie	4 - 24
<u>Directieve Thuisbehandeling (DT)</u> Gezinnen waar sprake is van conflicten rond afspraken en regels	12 - 18
<u>Eye Movement Desensitization & Reprocessing (EMDR)</u> Voor kinderen en jongeren die een traumatische ervaring hebben meegemaakt en daar last van ondervinden	1 - volwassen
<u>Psycho-educatieve gezinsinterventie KOPP</u> Voorkomen van psychische problemen bij KOPP-kinderen,	4 - 14

gezinshulp.	
<u>Rots en Water (R&W)</u> Voor jongens om gevoel te krijgen voor eigen grensoverschrijdend gedrag en verdediging tegen geweld	9 – 18
<u>Stemmingmakerij</u> Groepsgerichte, preventieve interventie voor jongeren met depressieve klachten	15 – 19
<u>VRIENDEN</u> Voor kinderen met angst- en depressiestoornissen. Indicatie hangt af van hulpaanbieder.	7 – 16
<u>Minder boos en opstandig</u> Voor kinderen met een (risico op ontwikkeling van een) disruptieve gedragsstoornis.	8 – 12
<u>Zelfcontrole</u> Sociaal-cognitief behandelprogramma voor kinderen met agressief en oppositioneel gedrag.	9 – 12

 Tot 12 jaar, dus weinig overlap met de doelgroep 12-plus
Bron: Databank Effectieve jeugdinterventies, NJi, 2008.

Bijlage 2

Kwaliteitscriteria JIP's

1. Het JIP richt zich op alle jongeren van 12 tot 25 jaar.
2. Het JIP is een herkenbare en geschikte plaats waar jongeren terecht kunnen met al hun vragen (logo, informatierekken met folders, computers met internet-aansluiting, eigen telefoonnummer).
3. De openingstijden, telefonische en digitale bereikbaarheid worden duidelijk vermeld in folders, op de deur of het raam, het antwoordapparaat en de website. Tijdens de openingstijden is men ook bereikbaar.
4. De JIP-medewerker beantwoordt vragen. Het JIP werkt vraaggericht. De JIP medewerker gebruikt de gespreksmethodiek voor het informatie- en advies werk, vertaalt zonodig de beschikbare informatie voor jongeren en maakt keuzes inzichtelijk.
5. Het JIP werkt vanuit respect voor de informatievragers en waarborgt anonimiteit en objectiviteit. De dienstverlening is voor jongeren gratis.
6. JIP's produceren digitale of schriftelijke informatie als er geen kant en klare informatie beschikbaar is waar de doelgroep behoefte aan heeft.
7. Het JIP beschikt over een brede selectie schriftelijk informatiemateriaal, minimaal 10 onderwerpen, ondersteunt door actuele naslagwerken (almanak) en sociale kaart informatie. De informatie wordt gescreend op basis van kwaliteit (actualiteit, toegankelijkheid, diversiteit ed.).
8. Het JIP beschikt over meerdere informatiedragers en jongeren worden uitgenodigd om zelf informatie te zoeken.
9. Het JIP heeft goede samenwerkingsrelaties met diverse instellingen en neemt deel aan relevante netwerken (spin in het web).
10. Er is een beroepskracht op HBO-niveau verantwoordelijk voor het JIP. Deze beschikt over een actuele taak- en functiebeschrijving. De overige medewerkers hebben een actuele taak- en functieomschrijving op minimaal MBO-niveau.
11. Elke vraag van een cliënt wordt geregistreerd (geslacht, leeftijd, aard van de vraag, onderwerp, soort antwoord).
12. Het JIP brengt jaarlijks verslag uit van haar werkzaamheden en beschikt over een werk- of beleidsplan.

Deze criteria zijn mede gebaseerd op Het Europees Handvest Jongereninformatie. Dit handvest wordt in 2004 door ERIYCA (de Europese organisatie voor jongereninformatie) geactualiseerd.